

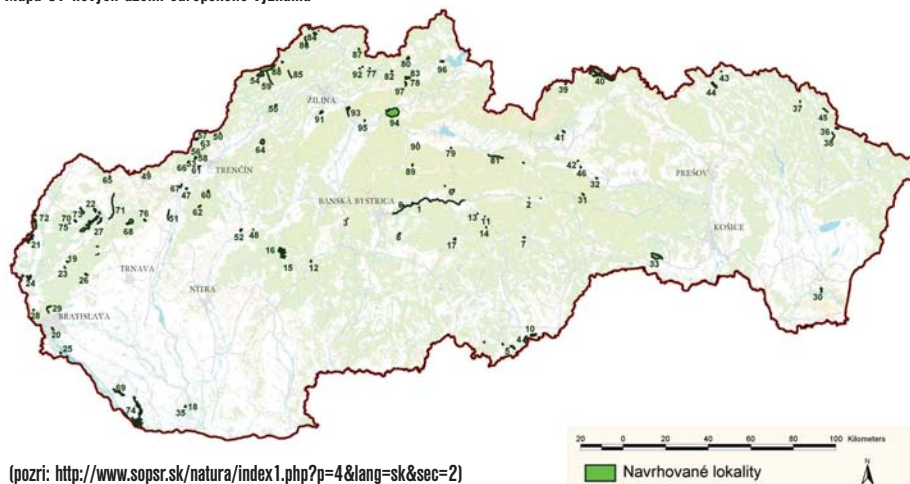
NATURA 2000 sa rozrástla aj na Slovensku

Proces tvorby a dopĺňania sústavy NATURA 2000 nie je vo väčšine krajín Európskej únie stále uzavretý. Kým vyčlenenie chránených vtáčích území je viac menej uzavreté, pokrytie biotopov a druhov územiami európskeho významu je na Slovensku stále nedostatočné.

Stav národného zoznamu

Po odoslaní národného zoznamu území európskeho významu v roku 2004 sa v roku 2005 rokovalo s Európskou komisiou o dostatočnosti vymedzenia území európskeho významu (ÚEV). Takmer 50 % druhov a biotopov nemala Slovenská republika dostatočne pokrytých v ÚEV. Domácou úlohou bolo teda vymedziť ďalšie územia na ochranu málo pokrytých druhov a biotopov. Po takmer 6-ročnej snahe rezortu životného prostredia a Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky na základe uznesenia vlády SR č. 577/2011 došlo k doplneniu národného zoznamu európskeho významu. V novembri 2011 bolo toto doplnenie zaslané v predpísanej databáze Európskej komisii. Národný zoznam ÚEV bol doplnený o 97 území, ktoré zaberajú 11 989 ha, čo tvorí 0,2 % z výmery SR. Celkový podiel území európskeho významu z rozlohy Slovenska sa teda zvýši z 11,7 % na 11,9 % (priemer v EÚ je 13,6 %). Nové územia sú rozmiestnené rôznorodo v rámci celého Slovenska a väčšinou ide o územia s menšou výmerou. Doplnené územia buď priamo nadväzujú na pôvodné územia, tzn. že ich rozširujú, alebo sú to samostatné územia.

Mapa 97 nových území európskeho významu

(pozri: <http://www.soprs.sk/natura/index1.php?p=4&lang=sk&sec=2>)

Rokovanie s vlastníkami a užívateľmi

Procesu schválenia a zaslania zoznamu území Európskej komisii predchádzali rokovania s vlastníkami a užívateľmi dotknutých pozemkov v zmysle § 27 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Identifikáciu vlastníkov a užívateľov vykonala Štátna ochrana prírody SR podľa registra C KN k 1. 1. 2011. Identifikovaných bolo 162 katastrálnych území, 6 300 parciel, 11 500 vlastníkov a 870 užívateľov. MŽP SR v spolupráci so ŠOP SR zvolalo 106 rokovaní na obciach a úradoch, pričom rokovania viedli Krajské úrady životného prostredia a taktiež 12 rokovaní so správcami štátnych

Novo doplnená časť územia európskeho významu Alúvium Hrona

Foto: Ján Černecký

pozemkov (Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, Lesy SR, š. p., Slovenský pozemkový fond, Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., Železnice SR, Národná diaľničná spoločnosť, a. s., a Slovenská správa ciest). Štátna ochrana prírody SR pripravila všetky potrebné podklady (odborné, parcelné, mapové), prezentovala návrh územia a spracovala celkovú štatistiku z rokovaní.

V marci 2012 sa na rokovaní s Európskou komisiou (biogeografický seminár) opäť posúdila dostatočnosť ÚEV. Uvedené doplnenie národného zoznamu zvýšilo dostatočnosť pokrytia druhov a biotopov na 78 %. Pre zostávajúcich 22 % druhov a biotopov je teda stále potrebné doplniť nové ÚEV na Slovensku, a to hlavne pre ochranu rýb.

Režim ochrany území

V územiach platí tzv. predbežná ochrana, čo znamená, že činnosť ktorá by mohla pravdepodobne negatívne územie ovplyvniť, musí byť posúdená v zmysle zákona 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Pripravovaný výnos MŽP SR stanoví v územiach aj stupne ochrany v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Keďže majoritne ide o územia, ktoré sa nachádzajú v národných parkoch, chránených krajinných oblastiach alebo ich ochranných pásmach, režim ich ochrany sa väčšinou meníť nebude.

Graf č. 1 a 2: Prehľad vyjadrení známych vlastníkov a užívateľov pozemkov vo vzťahu k výmere lokalít

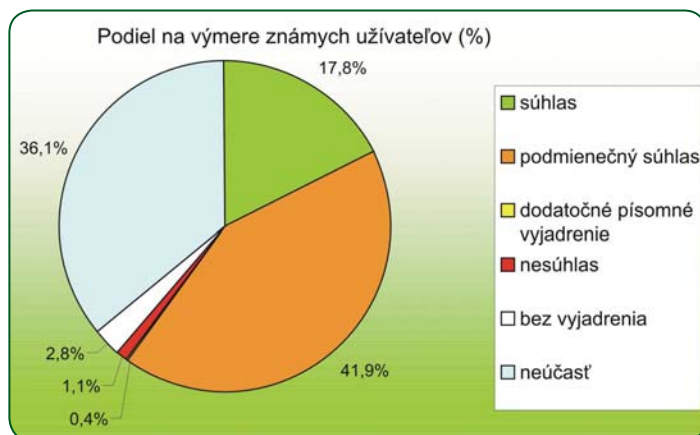
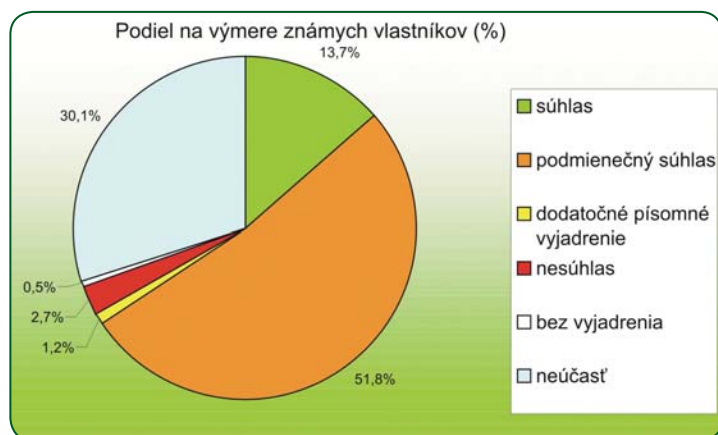

Foto: Ján Černecký

Modráčik (*Maculinea teleius*) je druhom, pre ktorý bolo taktiež potrebné doplniť nové územia

Vybrané príklady nových ÚEV

Jedným z území, ktoré rozširujú pôvodné územie európskeho významu je napr. aj Alúvium Hrona, ku ktorému sa pričlenila časť od Brezna po Banskú Bystricu (pôvodne bola zaradená len časť horného toku Hrona). V území bude platiť zvýšená ochrana pre biotopy brehovných porastov, viacerých druhov rýb, obojživelníkov, vydru, ale aj pre pomerne vzácnu mihuľu ukrajinskú. Územie je známe aj širokej verejnosti, špeciálne vodákovi, ktorí často splavujú úseky od obce Nemecká a počas splavu prechádzajú práve týmto novo doplneným územím. Územie má jednoznačne potenciál pre budúcnosť aj vzhľadom na fakt, že sa nachádza blízko okolitých obcí, tým pádom má dobré predpoklady na využitie v environmentálnej výchove, budovanie náučných chodníkov, vytváranie oddychových zón, na rekreáciu pri vodáckych aktivitách atď.

Príkladom samostatného územia, ktoré pôvodne bolo prírodnou rezerváciou

Graf č. 3: Dostatočnosť vymedzenia území európskeho významu vyjadrená počtom druhov a biotopov

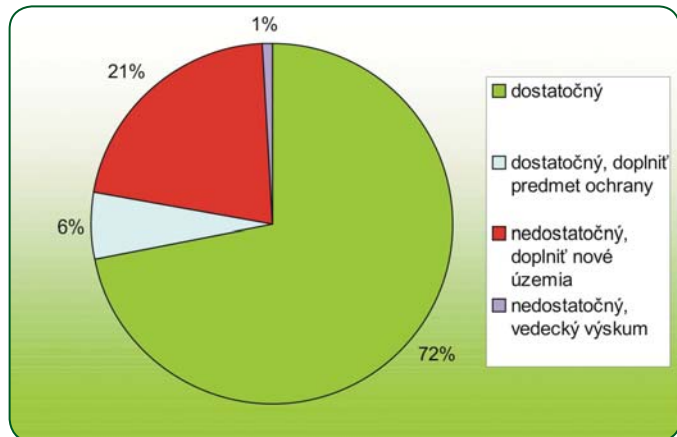

Foto: Peter Potocký

Nové územie európskeho významu na Vrchslatine

Foto: Ján Černecký

Kvitnúce poniklece na Mackovom boku

a teraz dostane aj status územia európskeho významu, je napr. Vrchslatina v okrese Detva. Územie je navrhované z dôvodu ochrany prioritného biotopu Ls7.3 Rašeliniskové smrekové lesy a druhov mlok karpatský a kunka žltobruhá.

Nedaleko Slovenskej Ľupče sa rozširuje taktiež územie Mackov bok, v ktorom skoro na jar môžeme vidieť kvitnúť krásne poniklece. Rozšírenie pôvodného územia je situované bližšie k samotnej obci.

Cenný príspevok k ochrane prírody

97 nových území poskytuje do budúcnosti cenný príspevok k ochrane prírody na Slovensku. Dôležité je si uvedomiť, že chránené územia v prvom rade plnia ekologickú funkciu, avšak nesmieme zabudnúť ani na možnosti, ktoré poskytujú v ekonomickej sfére prostredníctvom ekosystémových služieb, ktoré priamo alebo nepriamo prispievajú k zvyšovaniu kvality prostredia, v ktorom žijeme. Mnohé príklady aj v rámci EÚ dokazujú, že chránené územia dokážu byť ekonomicke veľmi prínosné a prevyšujú svojou hodnotou vo finančnom vyjadrení iné využitie územia (pozri príklad z Rakúska – vodná elektrárň vs. Národný park Donau Auen). Je preto len na nás, či budeme vnímať chránené územie ako súbor obmedzujúcich opatrení alebo naopak, ako územie s veľkým potenciálom na rozvoj regiónu trvalo udržateľným spôsobom.

Pozn.: Zoznam území s informáciami o nich a podrobnými mapkami je možné nájsť na webovej stránke ŠOP SR: <http://www.sopsr.sk/natura>

Mgr. Ján Černecký, Ing. Andrej Saxa
Štátna ochrana prírody SR

IUCN: Počet vyhynutím ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov stúpa

Počet vyhynutím ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov stúpol na takmer 20 000 do 64 000 skúmaných druhov, uviedla Svetová únia na ochranu prírody (IUCN).

Ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov vo svete pribúda, napriek všetkým snahám o ich ochranu. „Udržanie (druhej pestrosti) je otázkou života a smrti pre ľudí na našej planéte,“ povedala šéfka IUCN Julia Marton-Lefevreová pred ekologickou konferenciou Rio+20 v brazílskom Riu de Janeiro.

Rýchlo klesajúci počet rastlinných a živočíšnych druhov môže ohroziť zdroje potravy, liekov i pitnej vody, rovnako ako aj existenčné základy miliónoch ľudí. Najnovšia Červená kniha ohrozených druhov by mala byť budičkom pre politikov, ktorí sa v stretli na konferencii OSN v Riu, uviedla tlačová agentúra DPA.

Podľa posledného spočítania je ohrozených 41 % obojživelníkov, 33 % koralov tvoriacich útesy, 25 % cicavcov, 13 % vtákov a každý piaty rastlinný druh. Dokonca aj v krajinách s vyspelými technológiami, ako sú napríklad USA, sa polovica zo 100 najčastejšie predpisovaných liečiv vyrába na báze voľne žijúcich rastlín alebo živočíchov, tvrdí IUCN.

Zdroj: TASR